

بسمه تعالی

وزارت نیرو

کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران

IRNCID

خبرنامه شماره ۳۱

NEWS LETTER

تیر ۱۳۷۷ - June - 1998

دوست محترم

در باب صرفه جویی سخن سنجیده‌ای عنوان می‌شود و آن اینکه «صرفه جویی کم مصرف کردن نیست، خوب مصرف کردن است»، همانگونه که «کم آبیاری» استفاده بیشتر و بهتر از واحد حجم آب است، و نه کم مصرف کردن آن.

در تعریف علمی و مهندسی آبیاری گفته می‌شود که یکی از اهداف آن، انجام آبیاری به موقع و به اندازه است.

متخصصان بهداشت نیز تغذیه به موقع و به اندازه را رمز سلامتی می‌دانند، اگر چه نعمت به وفور فراهم باشد.

نه چندان بخور کز دهانت برآید

نه چندان که از ضعف جانت درآید

در باب اخلاقیات بزرگان حکمت و آئین، افراط و تفریط را مذموم می‌شمارند، و افراط را، حتی در حیطه صفات حسنه و اعمال پسندیده، را هم جایز نمی‌شمارند.

اندازه نگهدار که اندازه نکو است

هم لایق دشمن است و هم لایق دوست

در اقتصاد ایران و در چرخه تولید، طبق نظر صائب صاحب‌نظران، تلفات مصنوعات صنعتی و محصولات کشاورزی رقم قابل ملاحظه و هشدار دهنده‌ای می‌باشد.

ولی اسراف در مصرف آب فاجعه باز هم عظیم‌تر و روایت غم‌انگیزتری است. امروزه حتی در مناطق پر آب جهان نیز

از شعار مصرف به اندازه آب نه به خاطر صرفه جویی، بلکه به خاطر مزایای مزید مصرف معقول، جانبداری می‌کنند، در این میان تکلیف مناطق خشک و نیمه خشک

چون ایران روشن است. اگر چه امروزه فریاد و عطشا در دنیا بلند شده است و بحران آب به عنوان مشکل عام مطرح است، ولی وضع ایران از این نظر به مراتب پیچیده‌تر است.

از دیدای بی رویه جمعیت و ارتقاء وضع بهداشت و تغذیه و التزام دولت جمهوری اسلامی به امنیت غذایی و در

بخش آب کشورهای مشترک المنافع

در نشست بخش آب کشورهای مشترک المنافع، ۲۵۷ نماینده از ۴۱ کشور با همکاری انجمن مهندسين کشورهای مشترک المنافع (CEC)، کمیسیون بین‌المللی آبیاری و زهکشی (ICID) و موسسه مهندسين مالزی (IEM) در ۱۸ نوامبر ۱۹۹۷ در شهر پنانگ کشور مالزی گرد آمدند. این گردهمایی آخرین نشست از ۷ کنفرانس مصوب در یادواره پنجاهمین سالگرد انجمن مهندسين کشورهای مشترک المنافع می‌باشد. به منظور تعیین جایگاه مناسب "نوآوری‌های فنی و عملی مدیریت پایدار منابع آب در قرن بیست و یکم" در کنفرانس مذکور ۹ مقاله توسط سخنرانان محلی و بین‌المللی در مورد مسائل مختلف وابسته به آب که در مقابل کشورهای ذینفع قرارداد و ضمناً از جنبه‌های کلی و جهانی برخوردار می‌باشد، ایراد گردید. موضوعات مطروحه سپس در یک نشست اختصاصی جامع مورد تعمق بیشتر قرار گرفت و نهایتاً منجر به اتخاذ تصمیم و ارائه پیشنهاداتی گردید که مورد موافقت همگان واقع شد.

شرکت کنندگان به دبیرخانه کشورهای مشترک المنافع پیشنهاد نمودند، نتایج و پیشنهادات حاصله را برای اتخاذ تصمیم در اختیار مقامات مسئول کشورهای ذینفع قرار دهند.

نتایج

۱- گرچه در حال حاضر در سطح کلان، نیاز جهانی برای آب کمتر از میزان آب موجود می‌باشد ولی بسیاری از کشورهای در حال توسعه با کمبود آب روبرو می‌باشند. بنابراین استفاده از آب در آینده می‌باید از نظر اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی بر اساس روشی پایدار باشد.

ادامه دوست محترم.....

نتیجه نیاز بیشتر به محصولات کشاورزی همراه با کمبود آب، مشکلات زیادی فرا راه برنامه ریزان آب و آبیاری و مسئولان صنعت آب کشور ایجاد کرده است. در این میان مشکلات مدیریت منابع آب، آلودگی آنها، که موجب خارج شدن بخشی از آبهای شیرین از چرخه می‌گردد، مشکل را پیچیده‌تر می‌کند.

بدیهی است در چنین احوالی اسراف در مصرف آب گناه کبیره‌ای به حساب می‌آید و کمتر کسی است که خود را از این گناه مبرا بداند.

خوشبختانه در سالهای اخیر تمهیدات مسئولان محترم از قبیل برنامه ریزی برای تحویل حجمی آب کشاورزی، جلب مشارکت های مردمی در ساخت و مدیریت و نگهداری شبکه‌های آبیاری، طرح ملی توسعه روشهای آبیاری تحت فشار، بذل توجه به کم آبیاری (با هدف استفاده بیشتر از واحد آب به جای واحد اراضی)، نگرش به آب به عنوان کالای اقتصادی، بارقه امیدی است که لازم است همراه با تجدید نظر بنیادی در قانون آب و توزیع عادلانه آن در کشاورزی، تلقی از منابع آب به عنوان انفال، توسعه تشکلهای و تعاونیهای تولید، توزیع و مصرف در روستاها، تنظیم بازار محصولات کشاورزی و بیمه آن، و قطع دست دلالها و واسطه‌های شهری و سلف‌خرها، و غیره پیگیری شود و از همه بالاتر همت عالی، دلسوزی و دلسوختگی، و عشق به سازندگی کشور در کار آید:

ذره را تا نبود همت عالی حافظ

طالب چشمه خورشید درخشان نشود

ادامه بخش آب کشورهای مشترک المنافع.....

۲- اصولاً تغییر آب و هوا اثر نامطلوب بر روی منابع آب گذاشته و سبب تشدید مشکلات ناشی از آب مازاد و یا کمبود آن می‌گردد. از طرفی سبب افزایش سطح آب دریاها شده که نهایتاً سفره‌های ساحلی و کیفیت آب را به خطر می‌اندازد.

۳- فعالیت در جهت تضمین استفاده پایدار از منابع آب، هدفی است برای علوم مهندسی اجتماعی و علوم و

مهندسی سنتی.

۴- به استقرار چارچوب تنظیم شده‌ای نیاز است تا بخش خصوصی بتواند وظائف عمومی خود را در پایداری دراز مدت صنعت آب اجراء نماید.

۵- افزایش کلان محصولات غذایی می‌باید از طریق گسترش آبیاری در اراضی جدید و افزایش بهره‌وری از اراضی تحت کشت صورت پذیرد.

۶- مدیریت آب در زمانهای کم آبی تأثیر زیادی بر روی عوامل اجتماعی - اقتصادی گذاشته و هدف را بسوی برنامه‌ریزی جدیدی که استفاده میانگین و حداکثر از منابع آب در آن لحاظ شده سوق می‌دهد. در صورت عدم دقت در تعیین حد و حدود برداشت آب، جریانهای برگشتی برای استفاده‌های عمومی نامناسب می‌گردد.

پیشنهادهای

پاره‌ای از پیشنهادات ارائه شده عبارتند از:

۱- دولتها باید برنامه‌ها و راهبردهای (استراتژی) خود را در جهت اجراء مدیریت جامع تدوین نمایند.

۲- شهروندان و مسئولین بایند نسبت به اثرات تغییر آب و هوا و سایر عوامل زیان‌بار آن بر روی منابع آب حساس باشند.

۳- دولت‌ها باید نسبت به تعیین قیمت‌های واقعی و شاخص‌هایی که کلیه هزینه‌های زیست محیطی موثر در تولید - فرایند سازی و خدمات را دربردارد اقدام نمایند.

۴- مستقل از نحوه استفاده، برنامه‌ریزی، اجراء و مدیریت سیستم‌های آب باید ترکیبی از نوآوری‌ها، مکانیزم‌ها (کاربری‌ها) و انگیزه‌ها در جهت تضمین حفاظت آب و محیط زیست بوده و شامل تدابیر لازم برای عرضه و تقاضا، خط مشی‌ها و مکانیزم‌های معمولی، فرهنگ مصرفی و به حداقل رساندن میزان تلفات و کنترل آلودگی باشد.

۵- برای بخش کشاورزی (مواد غذایی) عملیات پایدار باید در جهت افزایش راندمان آبیاری و الگوهای کشت که با شرایط محلی خاک و اقلیم، آبیاری میکرو، کشت چندگانه، تراکم بیشتر محصول در اراضی خُرد تطابق

داشته باشد تدوین گردد.

عوامل فوق باید به کمک سیستم‌های کشت یکپارچه (IPNS)، مدیریت جامع دفع آفات یکپارچه (IPM) و کنترل کیفی (شیمیایی) خاک، مصرف آب و آلودگی را به حداقل رسانده در حالیکه تولید محصول در حداکثر میزان خود باشد.

۶- توجه به این نکته که انواع مختلف اراضی با رطوبت بالا بمثابه فیلترهای طبیعی هستند که هرز آب های غیر قابل استفاده را به سوی چرخه قابل استفاده محیط زیست طبیعی سوق می دهند لذا حفظ این اراضی به منظور استفاده بهینه از ظرفیت های بهسازی آن حائز اهمیت می باشند.

زهکشی نخلستان.

۶- اهمیت علف های هرز و مشکلات زیست محیطی در شبکه های آبیاری و زهکشی با توجه به اقدامات انجام شده در شبکه آبیاری دز (دزفول).

۷- تأثیر ورود زه آب اراضی کشاورزی محدوده شوستر و دزفول بر کیفیت آب رودخانه های کارون و دز.

در روز دوم این همایش نیز بازدیدی از شبکه های در حال بهره برداری گتوند و شمال خوزستان انجام گرفت.

همراه با این همایش کتاب های منتشره از طرف کمیته ملی آبیاری و زهکشی و کمیته ملی سدهای بزرگ به معرض نمایش و فروش گذاشته شد که با استقبال خوبی مواجه شد.

دهمین کنگره جهانی آب

دهمین کنگره جهانی آب در مرکز تجمع ملبورن واقع در ملبورن استرالیا در تاریخ ۱۱ تا ۱۷ مارس سال ۲۰۰۰ برگزار خواهد شد. موضوع اصلی مورد بحث در این کنگره، مسائل بحرانی مانند "اشتراک جهانی آب و مدیریت پایدار آب در هزاره جدید" می باشد.

برای اطلاع بیشتر لطفاً با آدرس زیر تماس بگیرید:

Lisa McNaught, Congress Secretariat, ICMS Pty Ltd., 84 Queensbridge Street, Southbank, Victoria, Australia 3006.

دومین همایش کمیته منطقه ای آبیاری و زهکشی خوزستان

این همایش در روزهای پنجشنبه و جمعه مورخ (۷۷/۲/۳۱ و ۷۷/۳/۱) در آمفی تئاتر سازمان آب و برق خوزستان در شهرستان اهواز با حضور مقامات وزارت نیرو و اکثر اعضاء شورای عالی و هیئت اجرایی کمیته ملی آبیاری و زهکشی و ۲۳۰ نفر متشکل از اساتید دانشگاه ها، کارشناسان و دانشجویان برگزار گردید.

در روز اول این همایش که با افتتاح و سخنرانی از طرف مقامات وزارت نیرو و کمیته ملی همراه بود به ارایه ۷ مقاله تحت عنوان زیر نیز اختصاص یافت.

۱- تجارب جهانی واگذاری مدیریت آبیاری به تشکل های آب بران.

۲- مقایسه ضایعات زمین، راندمان آب و انتظار زارعین جهت دریافت آب در انهار درجه سوم سنتی و پیش ساخته در شبکه آبیاری دز.

۳- تجارب مدیریتی در شرکت بهره برداری از شبکه های آبیاری ناحیه شمال خوزستان (دز).

۴- پیامدهای زیست محیطی اجرای طرح های آبیاری و زهکشی.

۵- مروری بر پژوهش انجام شده درباره آبیاری و

امکان کشت برنج توسط کشور ژاپن در ماه

کشاورزان ژاپنی شاید اولین گروه مهاجر به کره ماه بوده و با کشت نوعی برنج زودرس برتر در جهت خودکفایی غذایی پیش قدم باشند. با حمایت دولت ژاپن، کارشناسان بخش کشاورزی توانسته اند نسبت به تولید نوع خاصی برنج که در طول ۱۰۰ روز از تاریخ بذرباشی قابل برداشت باشد موفق شوند. معمولاً دوران کشت برنج های زودرس ۱۶۰ روز می باشد.

موسسه علوم زیست محیطی وزارت علوم و فن آوری ژاپن نسبت به کشت برنج زودرس برتر تحت شرایط

آزمایشگاهی زیست محیطی در بخش Aomori در شمال ژاپن اقدام نموده است. تحقیقات بر روی کشت برنج، بخشی از برنامه توسعه فن آوری به منظور شرکت در فعالیت‌های بین‌المللی در سطح کره ماه، جائیکه زیست‌گاه‌های بشری باید ساخته شود، می باشد. و هدف آن تولید مواد غذایی لازم برای کسانی است که طبق نظر کوچی اوتسوبواز بخش شبیه‌سازی محیط زیست موسسه Aomori در ماه سکونت خواهند گزید.

ICID News Update - Feb.1998

ماخذ:

ستون بحث آزاد

۱- پیشنهاد می‌گردد به خاطر روشن شدن ارزش آب برای مصرف کنندگان علاوه بر اینکه واحد اندازه گیری آب بر حسب لیتر یا متر مکعب بیان می‌شود به کیلوگرم یا تن نیز ارائه گردد تا مصرف کننده بتواند آن را با ارزان‌ترین محصولات در دسترس مقایسه کنند. و یا در قبض آب بهاء ارزش تمام شده آب و نرخ رسمی و رقم یارانه دولت قید شود تا زمینه لازم برای درک صحیح از ارزش آب استحصالی برای مصرف کننده و مسئولین امر روشن باشد. عبدالرضا فلاح رستگار

۲- خبر «گشایش ستون جدید تبادل نظر در خبرنامه» را از خبرنامه شماره ۳۰ خواندم و بسیار خوشحال شدم از اینکه ارتباط اعضاء با کمیته ملی از حالت یک جانبه بودن می‌تواند خارج شود. بنا به درخواست آن کمیته محترم اسامی زیر را برای آن ستون پیشنهاد می‌کنم:

از شما برای شما، انعکاس، ستون آزاد، خبر از شما، چاپ از ما یا ستون ویژه

صمد مراد پور

* دبیرخانه: پس از دریافت نظرات دیگر عنوان ستون انتخاب خواهد شد.

وضعیت مواد غذایی در جهان

دورنمای تامین مواد غذایی در جهان تا اندازه‌ای بهبود یافته است، با این وجود طبق نظر بنگاه (آژانس) مواد غذای سازمان ملل ذخیره غلات پایین‌تر از حداقل سطح ایمنی در جهان می‌باشد.

بر اساس گزارش مورخ ۱۸ فوریه ۱۹۹۷ فائو، بازده تولیدات غله در جهان روند افزایشی را نشان می‌دهد اما در سال جاری شماری از کشورها نسبت به تأمین مواد غذایی با مشکل مواجه شده‌اند. ۳۷ کشور (۶ کشور بیشتر از سال قبل) با مشکل کمبود مواد غذایی مواجه خواهند شد و علت آن اثرات آب و هوایی ال نینو (El Nino) می‌باشد و دورنمای اولیه تولید غلات در سال ۱۹۹۸ چندگانه است. طبق نظر فائو انتظار تولید گندم در غرب اروپا، شمال آفریقا و هند مطلوب بوده اما شرایط در چین، پاکستان و بخشی از شرق اروپا نامطلوب می‌باشد.

در حالیکه اشتراک آب و هوایی ال نینو در جنوب آفریقا و آمریکای لاتین به حدیکه انتظار می‌رفت نامطلوب نبوده است، اما سبب کاهش تولید برنج در جنوب شرقی آسیا شده است.

نهمین همایش کمیته ملی آبیاری و زهکشی

پیرو اطلاعیه مندرج در خبرنامه شماره ۲۹ کمیته ملی آبیاری و زهکشی، در ارتباط با نهمین همایش کمیته ملی

آدرس تماس: تهران - خیابان کریم خان زند

خیابان شهید عضدی جنوبی (آبان جنوبی) - شماره ۸۹

کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران، تلفن: ۸۸۹۸۹۲۰، نمابر: ۸۹۶۶۴۹